

NR 65/2015

**POLACY O BEZPIECZEŃSTWIE
W KRAJU I W MIEJSCU ZAMIESZKANIA**

Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku 9 stycznia 2015 roku

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Świętojerska 5/7, 00-236 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

Od ponad dwudziestu lat pytamy o to, czy Polska jest krajem bezpiecznym, oraz o subiektywne poczucie zagrożenia przestępczością i doświadczenia tego typu zdarzeń. W kwietniu¹ ponownie podjęliśmy tę problematykę.

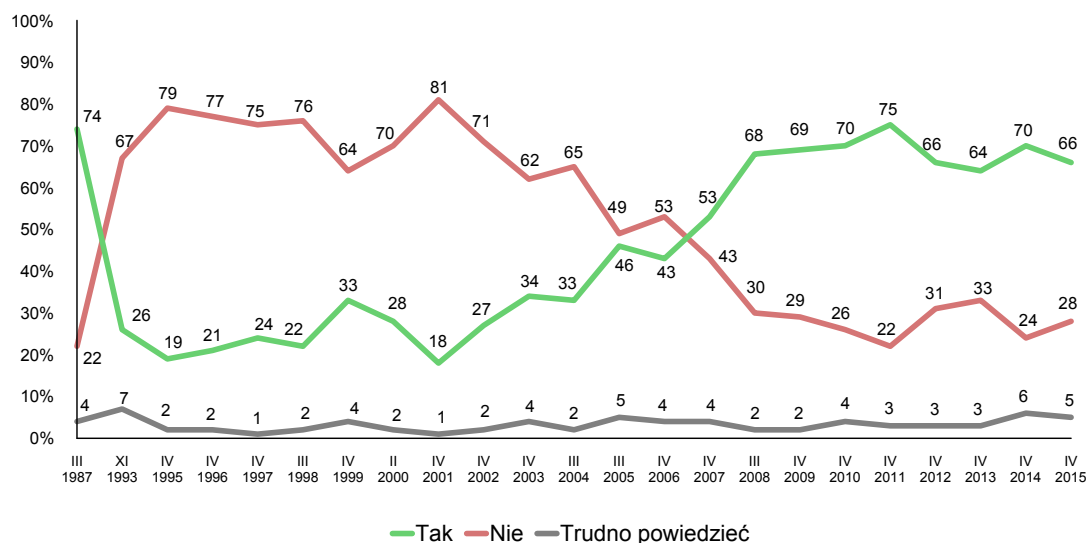
OPINIE O BEZPIECZEŃSTWIE PUBLICZNYM

W ostatnich piętnastu latach opinie o Polsce w kontekście bezpieczeństwa diametralnie się zmieniły. W latach dziewięćdziesiątych zdecydowana większość respondentów wypowiadała się krytycznie na ten temat, ale od roku 2001 ich odsetek systematycznie i znacząco spadał. W roku 2007 proporcje odwróciły się, a odsetki badanych pozytywnie i negatywnie oceniających bezpieczeństwo publiczne ustabilizowały się. W kwietniu dwie trzecie respondentów (66%) stwierdziło, że Polska jest krajem, w którym żyje się bezpiecznie, natomiast więcej niż co czwarty (28%) był przeciwnego zdania.

Bardziej krytycznie o bezpieczeństwie publicznym wypowiadają się mieszkańcy mniejszych miejscowości niż dużych miast (powyżej 100 tys. mieszkańców). Ponadto poglądy na ten temat silnie różnicuje ocena własnych warunków materialnych. Niemal połowa badanych oceniających swoją sytuację materialną jako złą (45%) jest krytyczna w ocenie bezpieczeństwa w Polsce, natomiast wśród najlepiej sytuowanych tylko co piąty (20%). Odsetek respondentów skłonnych określić Polskę mianem bezpiecznej rośnie także wraz z ich wykształceniem (zob. tabele aneksowe).

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (299) przeprowadzono metodą wywiadów bezpośrednich (face-to-face) wspomaganym komputerowo (CAPI) w dniach 16–22 kwietnia 2015 roku na liczącej 1027 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

RYS. 1. CZY, PANA(I) ZDANIEM, POLSKA JEST KRAJEM, W KTÓRYM ŻYJE SIĘ BEZPIECZNIE?

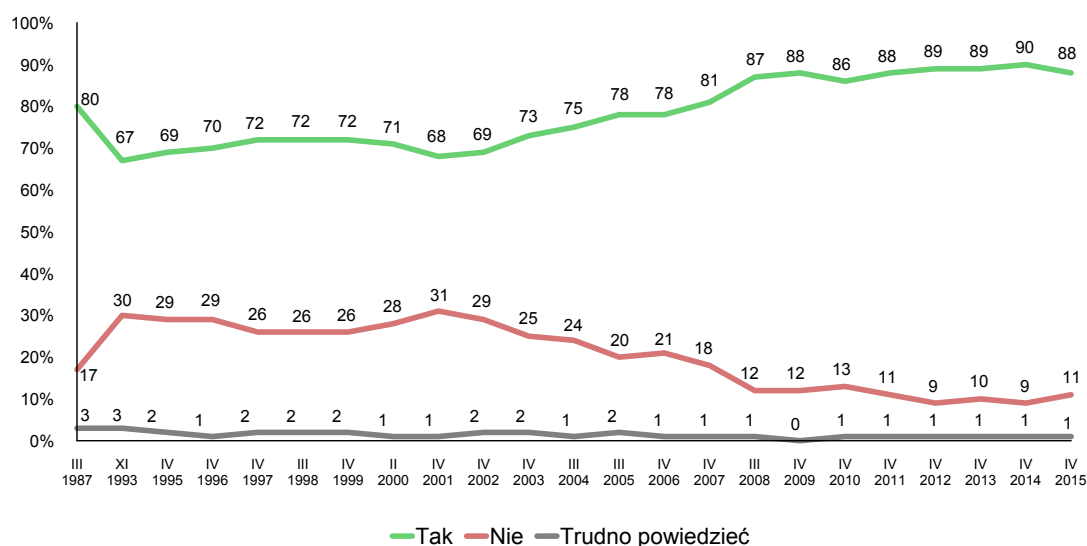
BEZPIECZEŃSTWO W MIEJSCU ZAMIESZKANIA

W stosunku do lat dziewięćdziesiątych znacząco poprawiły się także opinie o bezpieczeństwie w miejscu zamieszkania. Od roku 2008 mniej więcej 9 na 10 Polaków deklaruje, że ich okolicę można nazwać bezpieczną i spokojną (w kwietniu br. 88%), ale 1 na 10 nie czuje się w swojej miejscowości bezpiecznie (obecnie 11%).

Najbezpieczniej czują się mieszkańcy wsi (tylko 5% nie określa swojej okolicy mianem bezpiecznej i spokojnej). W miastach kilkakrotnie wyższy odsetek badanych uważa, że w ich miejscowościach jest niebezpiecznie. W przypadku mieszkańców wsi widać największe rozbieżności między opiniami o bezpieczeństwie w kraju i we własnej miejscowości. Czując się bezpiecznie w swoim miejscu zamieszkania, stosunkowo często mają oni jednak odmienną opinię generalnie o sytuacji w kraju.

Dość duże znaczenie dla poczucia bezpieczeństwa w miejscu zamieszkania ma sytuacja materialna respondentów. Badani zadowoleni ze swoich warunków materialnych mieszkają w miejscach, które tylko nieliczni określają jako niebezpieczne. Osoby w najtrudniejszej sytuacji znacznie częściej uważają, że ich miejsca zamieszkania nie można określić mianem bezpiecznego (20%), ale także w tej grupie większość wypowiada się na ten temat pozytywnie (77%). Jako bezpieczne swoje miejscowości częściej określają badani z wykształceniem przynajmniej średnim (zob. tabele aneksowe).

RYS. 2. CZY MIEJSCE, W KTÓRYM PAN(I) MIESZKA, MOŻNA NAZWAĆ BEZPIECZNYM I SPOKOJNYM?

BEZPIECZEŃSTWO OSOBISTE A BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE

Ocena najbliższej okolicy pod względem bezpieczeństwa wyraźnie wpływa na opinię o bezpieczeństwie publicznym. Zdecydowana większość badanych uważających, że ich miejsce zamieszkania nie jest bezpieczne i spokojne (69%), nie zgadza się z opinią, że Polskę można nazwać krajem bezpiecznym. Równocześnie niemal trzy czwarte badanych czujących się w swojej okolicy bezpiecznie (72%) twierdzi, że generalnie Polskę można określić jako kraj bezpieczny, a tylko niespełna co czwarty (23%) jest przeciwnego zdania.

Tabela 1

Czy, Pana(i) zdaniem, Polska jest krajem, w którym żyje się bezpiecznie?	Odpowiedzi badanych określających swoją okolicę jako miejsce:	
	bezpieczne	niebezpieczne
	w procentach	
Tak	72	27
Nie	23	69
Trudno powiedzieć	5	4

Istotne statystycznie $\Phi=0,33$

Można zatem wyznaczyć dwa typy respondentów krytycznie wypowiadających się o bezpieczeństwie Polski. Mniej więcej co czwarty mieszka w miejscu, w którym nie czuje się bezpiecznie, więc konsekwentnie odrzuca określenie Polski jako kraju bezpiecznego.

Jednak większość osób uważających, że Polska nie jest bezpiecznym krajem, to badani określający swoje okolice jako miejsca spokojne. Z czego może wynikać rozbieżność w ich ocenach?

Opinie na temat bezpieczeństwa publicznego mogą wiązać się z zaufaniem do państwa i poszczególnych instytucji w kwestii radzenia sobie z problemem przestępczości. Jako jeden ze wskaźników opinii o sprawności instytucji państwa można potraktować poglądy na temat funkcjonowania demokracji w naszym kraju. Osoby niezadowolone z funkcjonowania demokracji zdecydowanie częściej wypowiadają się krytycznie o bezpieczeństwie publicznym (41% z nich uważa, że Polska nie jest krajem bezpiecznym, 55% ma odmienne zdanie) niż badani zadowoleni z obecnego systemu (odpowiednio 17% i 80%).

Tabela 2

Czy, Pana(i) zdaniem, Polska jest krajem, w którym żyje się bezpiecznie?	Odpowiedzi badanych:	
	zadowolonych z funkcjonowania demokracji	niezadowolonych z funkcjonowania demokracji
	w procentach	
Tak	80	55
Nie	17	41
Trudno powiedzieć	3	4

Istotne statystycznie $\Phi=0,35$

Analizując profil badanych krytycznie wypowiadających się o bezpieczeństwie publicznym można stwierdzić, że niemal połowa spośród tych, którzy czują się bezpiecznie w najbliższej okolicy, ale mają krytyczną opinię na temat poziomu bezpieczeństwa publicznego, to mieszkańcy wsi. Wiąże się to prawdopodobnie z przekonaniem o wysokiej przestępczości w miastach. Zainteresowanie mediów jej przejawami może kreować obraz państwa, w którym zagrożenie przestępczością jest wysokie.

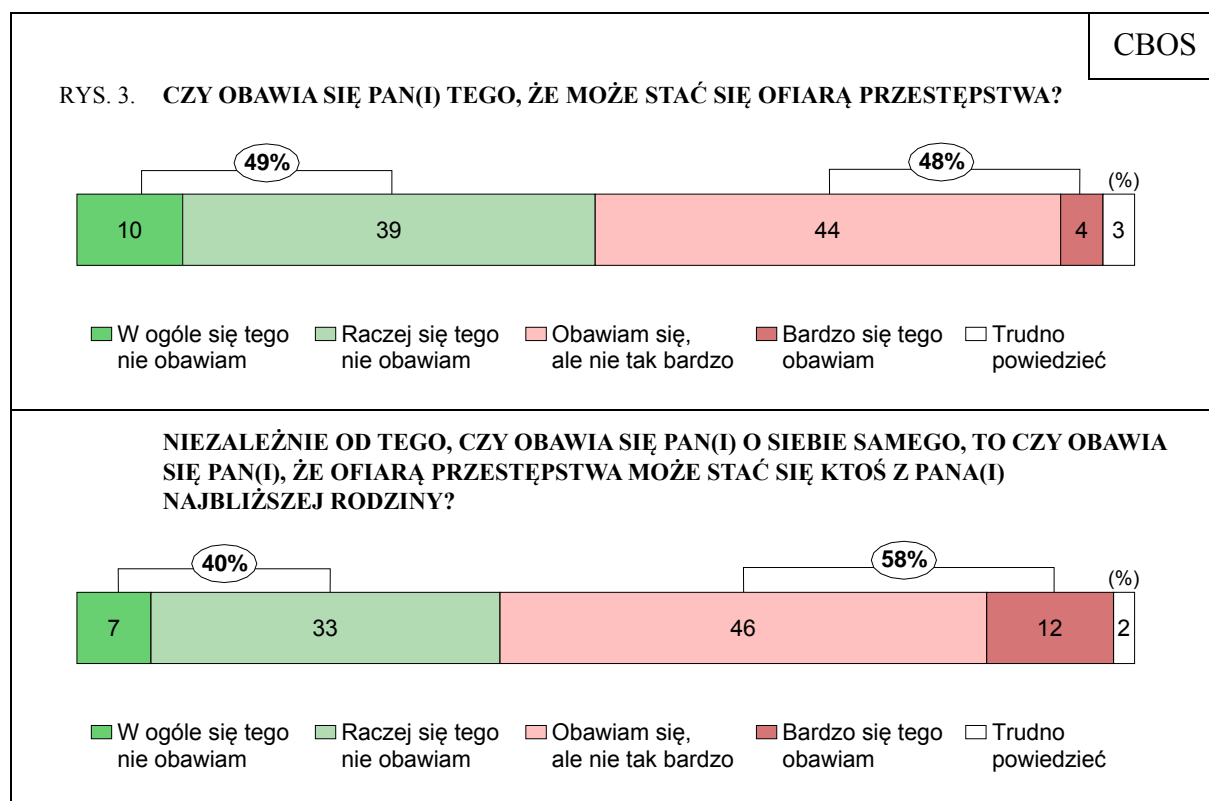
Tabela 3

Miejsce zamieszkania	Odsetki badanych uważających, że Polska nie jest krajem bezpiecznym wśród:	
	żyjących w bezpiecznej okolicy	żyjących w niebezpiecznej okolicy
	w procentach	
wieś	48	20
miasto do 19 999	16	19
20 000 – 99 999	18	32
100 000 – 499 999	13	18
500 000 i więcej mieszkańców	6	11

POCZUCIE ZAGROŻENIA PRZESTĘPCZOŚCIĄ

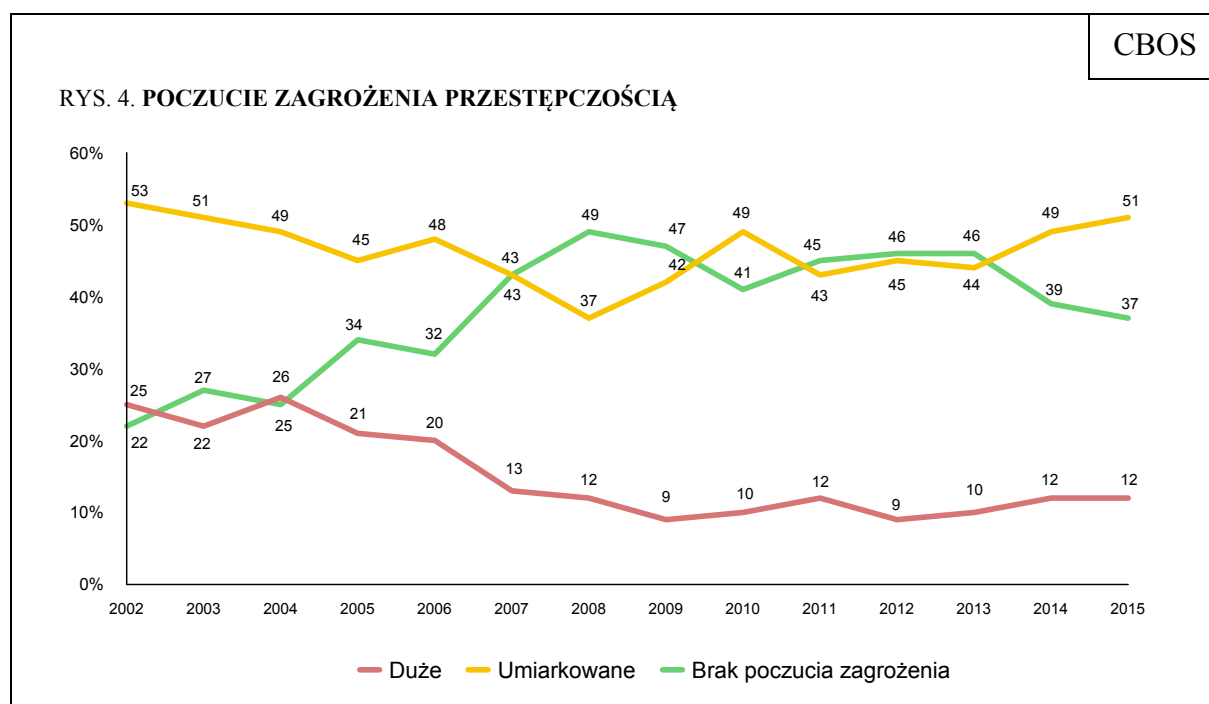
Mniej więcej połowa badanych czuje się osobiście zagrożona przestępczością (48%), ale tylko nieliczni czują silne obawy (4%). Nieco częściej ankietowani obawiają się o bezpieczeństwo swoich najbliższych (58%).

Co ciekawe, w przypadku subiektywnego poczucia zagrożenia przestępczością – przeciwnie niż przy opiniach o bezpieczeństwie w miejscu zamieszkania – wielkość miejscowości nie ma znaczenia. Istotna jest natomiast płeć. Kobiety częściej niż mężczyźni obawiają się, że mogą stać się ofiarami przestępstw. Natomiast najmłodszy respondent najrzadziej czuje niepokój o swoje bezpieczeństwo (zob. tabele aneksowe).

Od połowy lat dziewięćdziesiątych do 2013 roku obserwowaliśmy głównie tendencję spadkową odsetka badanych wyrażających obawy, że staną się ofiarą przestępstwa. W ostatnich latach odnotowaliśmy jednak znaczący wzrost liczebności tej grupy, który nieco zaskakuje w kontekście wcześniej prezentowanych wskaźników.

Biorąc pod uwagę odpowiedzi na oba powyższe pytania, stworzyliśmy wskaźnik poczucia zagrożenia przestępczością. Niemal dwie piąte badanych (37%) nie odczuwa zagrożenia ani dla siebie, ani dla najbliższej rodziny. Połowa respondentów (51%) w co najmniej jednym pytaniu zadeklarowała umiarkowany lęk, nie wyrażając jednocześnie większych obaw. Relatywnie niewielu badanych (12%) ma duże poczucie zagrożenia przestępczością (w przynajmniej jednym pytaniu wybrali odpowiedź „bardzo się obawiam”). W porównaniu z zeszłym rokiem zmniejszył się odsetek badanych, którzy w ogóle nie odczuwają zagrożenia, liczniejsi są natomiast deklarujący umiarkowane obawy.

Co trzeci badany krytycznie wypowiadający się na temat poziomu bezpieczeństwa w swojej miejscowości charakteryzuje się dużym poczuciem zagrożeniem przestępczością (36%). Niemal połowa (46%) deklaruje umiarkowany strach.

Tabela 6

Poczucie zagrożenia przestępczością	Badani określający swoją okolicę jako miejsce:	
	bezpieczne	niebezpieczne
	w procentach	
Duże	9	36
Umiarkowane	52	46
Brak poczucia zagrożenia	39	18

OSOBISTE DOŚWIADCZENIA

Mniej więcej co szósty Polak (17%) w ostatnich pięciu latach stał się ofiarą kradzieży. U co dziesiątego (10%) dokonano włamania do domu, mieszkania, domku letniskowego itp. Czterech na stu badanych (4%) zostało pobitych, a dwóch na sto (2%) napadniętych i obrabowanych. Co dwudziesty respondent (5%) przyznał, że stał się ofiarą innego przestępstwa. Ankietowani dopytywani o te przestępstwa najczęściej twierdzili, że byli ofiarami aktów wandalizmu dokonanych na ich własności prywatnej, ofiarami przestępstw dokonanych przez internet (hakerstwa, copyright trollingu, wyłudzeń przez internet), napaści, ale bez uszczerbku na zdrowiu fizycznym (m.in. grózb, zastraszania), lub ofiarami oszustw finansowych. Pojawiły się także osoby poszkodowane przez pracodawcę (m.in. mobbing, niewypłacenie należnego wynagrodzenia) oraz ofiary stalkingu.

Najrzadziej ofiarami przestępstw są mieszkańcy wsi (18%), niemal dwukrotnie częściej mieszkańcy miast powyżej 20 tys. mieszkańców. Zależność między strachem przed stanieniem się ofiarą przestępstwa a takimi doświadczeniami jest jednak dość słaba.

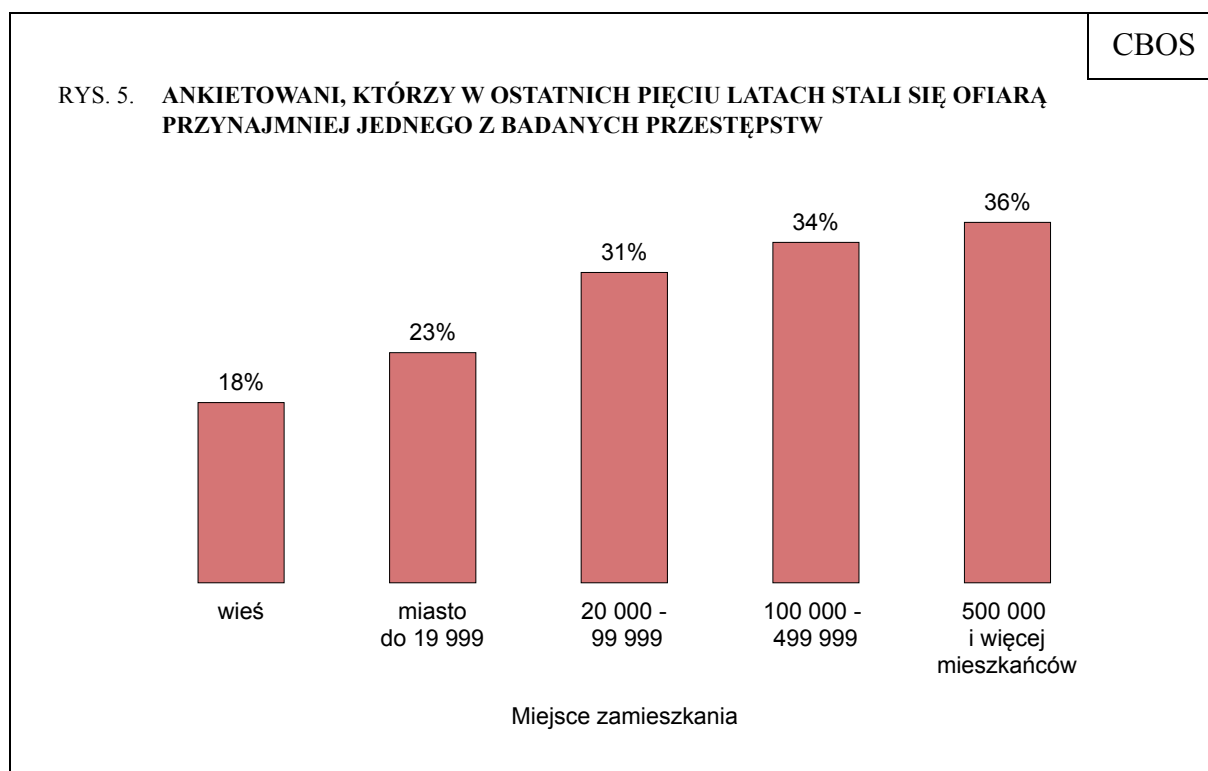

Tabela 7

Czy w ostatnich pięciu latach przydarzyła się Panu(i) któraś z wymienionych niżej sytuacji:	Odsetki odpowiedzi twierdzących (według terminów badań)															
	VI '99	VI '00	IV '02	IV '03	III '04	III '05	X '05	IV '06	IV '07	IV '09	IV '10	IV '11	IV '12	IV '13	IV '14	IV '15
– ukradziono Panu(i) coś	22	19	31	28	29	23	22	26	20	16	19	18	17	15	16	17
– dokonano u Pana(i) włamania (do domu, mieszkania, domku na działce, piwnicy, budynków gospodarczych)	9	8	17	14	17	13	11	16	11	10	10	9	9	8	8	10
– został(a) Pan(i) pobity(a) lub umyślnie zraniony(a)	4	3	5	6	4	5	4	6	5	4	3	3	4	2	3	4
– został(a) Pan(i) napadnięty(a) i obrabowany(a)	4	4	5	5	7	4	3	6	4	3	4	2	4	3	3	2
– stał(a) się Pan(i) ofiarą innego przestępstwa	4	5	7	4	6	5	3	6	5	5	4	4	4	5	6	5

Regularnie analizowane przez nas wskaźniki poczucia bezpieczeństwa i stopnia zagrożenia przestępczością tylko nieznacznie zmieniły się od zeszłego roku. Już od kilku lat opinie o bezpieczeństwie publicznym i w miejscu zamieszkania pozostają stabilne, ze zdecydowaną przewagą ocen pozytywnych nad negatywnymi. Ofiarami przestępstw częściej pada ludność miejska, ale wielkość miejscowości zamieszkania nie wpływa znacząco na bezpośrednie poczucie zagrożenia przestępczością. Co więcej, mieszkańcy miast bardziej pozytywnie niż mieszkańcy wsi oceniają bezpieczeństwo w Polsce.

Opracowała
Katarzyna KOWALCZUK

A N E K S

Tabela 1

		Czy, Pana(i) zdaniem, Polska jest krajem, w którym żyje się bezpiecznie?			Liczba osób
		Tak	Nie	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		66	28	5	1027
Płeć	Mężczyźni	70	25	5	497
	Kobiety	63	31	6	530
Wiek	18-24 lata	69	26	5	116
	25-34	74	23	2	201
	35-44	68	26	5	179
	45-54	60	37	3	161
	55-64	63	32	5	182
	65 lat i więcej	63	27	10	189
Miejsce zamieszkania	Wieś	65	28	7	410
	Miasto do 19 999	67	31	2	156
	20 000 - 99 999	59	36	5	180
	100 000 - 499 999	70	23	7	176
	500 000 i więcej mieszk.	79	19	2	105
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	60	33	8	213
	Zasadnicze zawodowe	63	31	5	251
	Średnie	66	29	5	316
	Wyższe	76	21	4	247
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	80	17	3	120
	Średni personel, technicy	70	25	5	60
	Pracownicy adm.-biurowi	69	28	4	85
	Pracownicy usług	71	29		68
	Robotnicy wykwalifikowani	65	31	3	116
	Robotnicy niewykwalifik.	57	41	2	48
	Rolnicy	59	32	9	34
	Pracujący na własny rach.	67	24	9	37
	Bezrobotni	59	39	2	84
	Emeryci	65	27	8	197
	Renciści	53	36	12	63
	Uczniowie i studenci	77	15	8	65
	Gospodynie domowe i inni	59	36	5	50
Dochody na jedną osobę	Do 649 zł	59	35	5	128
	Od 650 do 999 zł	64	30	6	148
	Od 1000 do 1399 zł	63	32	6	189
	Od 1400 zł do 1999 zł	72	24	4	134
	2000 zł i więcej	73	24	3	173
Ocena własnych war. mater.	Złe	50	45	5	125
	Średnie	60	33	8	450
	Dobre	78	20	3	452
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	55	37	8	55
	Raz w tygodniu	65	30	5	453
	1-2 razy w miesiącu	67	24	9	159
	Kilka razy w roku	68	28	4	211
	W ogóle nie uczestniczy	70	26	3	134
Poglądy polityczne	Lewica	70	27	3	134
	Centrum	71	25	4	342
	Prawica	67	27	6	326
	Trudno powiedzieć	57	37	7	225

Tabela 2

		Czy miejsce, w którym Pan(i) mieszka (dzielnica, osiedle, wieś) można nazwać bezpiecznym i spokojnym?			Liczba osób
		Tak	Nie	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		88	11	1	1027
Płeć	Mężczyźni	89	9	1	497
	Kobiety	87	12	1	530
Wiek	18-24 lata	87	12	1	116
	25-34	89	9	2	201
	35-44	88	9	3	179
	45-54	81	19	1	161
	55-64	91	8	1	182
	65 lat i więcej	90	9	1	189
Miejsce zamieszkania	Wieś	94	5	0	410
	Miasto do 19 999	85	15		156
	20 000 - 99 999	81	17	2	180
	100 000 - 499 999	83	13	4	176
	500 000 i więcej mieszk.	87	12	2	105
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	84	15	1	213
	Zasadnicze zawodowe	84	16	0	251
	Średnie	91	7	2	316
	Wyższe	92	6	2	247
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	93	7		120
	Średni personel, technicy	93	6	1	60
	Pracownicy adm.-biurowi	86	11	2	85
	Pracownicy usług	85	9	7	68
	Robotnicy wykwalifikowani	90	9	1	116
	Robotnicy niewykwalifik.	75	22	2	48
	Rolnicy	88	9	4	34
	Pracujący na własny rach.	91	4	5	37
	Bezrobotni	79	21		84
	Emeryci	92	8	1	197
	Renciści	85	15		63
	Uczniowie i studenci	91	9		65
Gospodynie domowe i inni	84	16		50	
Dochody na jedną osobę	Do 649 zł	83	17		128
	Od 650 do 999 zł	85	12	3	148
	Od 1000 do 1399 zł	88	12		189
	Od 1400 zł do 1999 zł	90	9	1	134
	2000 zł i więcej	91	7	2	173
Ocena własnych war. mater.	Złe	77	20	3	125
	Średnie	86	13	1	450
	Dobre	93	5	1	452
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	94	3	3	55
	Raz w tygodniu	86	12	1	453
	1-2 razy w miesiącu	92	8		159
	Kilka razy w roku	89	9	2	211
	W ogóle nie uczestniczy	84	15	1	134
Poglądy polityczne	Lewica	89	9	2	134
	Centrum	88	11	1	342
	Prawica	90	9	0	326
	Trudno powiedzieć	85	13	2	225

Tabela 3

		Czy obawia się Pan(i) tego, że może stać się ofiarą przestępstwa?			Liczba osób
		Nie obawiam się tego	Obawiam się tego	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		49	48	3	1027
Płeć	Mężczyźni	56	42	3	497
	Kobiety	43	54	3	530
Wiek	18-24 lata	68	30	2	116
	25-34	47	52	1	201
	35-44	46	51	3	179
	45-54	40	54	6	161
	55-64	44	54	2	182
	65 lat i więcej	56	41	3	189
Miejsce zamieszkania	Wieś	53	45	2	410
	Miasto do 19 999	44	49	8	156
	20 000 - 99 999	41	55	5	180
	100 000 - 499 999	53	45	2	176
	500 000 i więcej mieszk.	52	48		105
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	48	46	5	213
	Zasadnicze zawodowe	49	48	4	251
	Średnie	53	46	1	316
	Wyższe	47	51	2	247
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	47	52	2	120
	Średni personel, technicy	42	55	3	60
	Pracownicy adm.-biurowi	40	59	2	85
	Pracownicy usług	50	48	2	68
	Robotnicy wykwalifikowani	46	48	6	116
	Robotnicy niewykwalifik.	55	39	5	48
	Rolnicy	33	63	4	34
	Pracujący na własny rach.	55	41	4	37
	Bezrobotni	44	53	3	84
	Emeryci	55	42	3	197
	Renciści	48	48	4	63
	Uczniowie i studenci	74	26		65
	Gospodynie domowe i inni	43	55	2	50
Dochody na jedną osobę	Do 649 zł	45	52	3	128
	Od 650 do 999 zł	44	53	3	148
	Od 1000 do 1399 zł	47	50	3	189
	Od 1400 zł do 1999 zł	52	48	1	134
	2000 zł i więcej	53	46	1	173
Ocena własnych war. mater.	Złe	45	51	4	125
	Średnie	46	50	3	450
	Dobre	53	44	2	452
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	41	54	5	55
	Raz w tygodniu	49	48	3	453
	1-2 razy w miesiącu	48	49	3	159
	Kilka razy w roku	49	47	5	211
	W ogóle nie uczestniczy	56	44		134
Poglądy polityczne	Lewica	43	55	1	134
	Centrum	48	51	2	342
	Prawica	55	43	2	326
	Trudno powiedzieć	46	46	7	225

Tabela 4

		Niezależnie od tego, czy obawia się Pan(i) o siebie samego, to czy obawia się Pan(i), że ofiarą przestępstwa może stać się ktoś z Pana(i) najbliższej rodziny?			Liczba osób
		Nie obawiam się tego	Obawiam się tego	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		40	58	2	1027
Płeć	Mężczyźni	46	52	3	497
	Kobiety	34	63	3	530
Wiek	18-24 lata	53	47		116
	25-34	37	62	1	201
	35-44	31	65	4	179
	45-54	30	67	3	161
	55-64	40	56	4	182
	65 lat i więcej	50	48	3	189
Miejsce zamieszkania	Wieś	45	52	3	410
	Miasto do 19 999	38	57	5	156
	20 000 - 99 999	30	65	5	180
	100 000 - 499 999	39	60	0	176
	500 000 i więcej mieszk.	36	64		105
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	46	51	3	213
	Zasadnicze zawodowe	37	58	5	251
	Średnie	42	57	1	316
	Wyższe	34	65	2	247
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	32	68	1	120
	Średni personel, technicy	34	63	3	60
	Pracownicy adm.-biurowi	34	63	3	85
	Pracownicy usług	39	61		68
	Robotnicy wykwalifikowani	33	62	5	116
	Robotnicy niewykwalifik.	37	59	4	48
	Rolnicy	36	57	7	34
	Pracujący na własny rach.	26	69	6	37
	Bezrobotni	32	65	2	84
	Emeryci	49	48	3	197
	Renciści	52	48		63
	Uczniowie i studenci	62	38		65
	Gospodynie domowe i inni	38	60	2	50
Dochody na jedną osobę	Do 649 zł	33	65	2	128
	Od 650 do 999 zł	38	62		148
	Od 1000 do 1399 zł	36	61	3	189
	Od 1400 zł do 1999 zł	40	58	2	134
	2000 zł i więcej	42	57	1	173
Ocena własnych war. mater.	Złe	44	54	3	125
	Średnie	35	62	4	450
	Dobre	44	55	2	452
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	32	63	5	55
	Raz w tygodniu	41	57	2	453
	1-2 razy w miesiącu	34	63	3	159
	Kilka razy w roku	37	59	4	211
	W ogóle nie uczestniczy	47	52	1	134
Poglądy polityczne	Lewica	41	57	3	134
	Centrum	37	61	2	342
	Prawica	44	55	2	326
	Trudno powiedzieć	37	58	5	225